

Täysistunto

Keskiviikko 18.5.2022 klo 13.59—18.09

5. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 71/2022 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään ympäristövaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Avaan keskustelun. Esittelypuheenvuoro, ministeri Henriksson, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.10 Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies, värderade talman! Oikeusministeriössä jonkin aikaa vireillä olleessa lunastuslain uudistamishankkeessa on korvausperusteiden uudistamisen lisäksi ollut tarkoituksena tehdä lakiin useita menettelyitä keventäviä ja sääntelyä ajantasaistavia muutoksia. Näillä muutoksilla myös yhtenäistettäisiin lunastuslain ja hallintolain yleistiedoksiantoa koskevaa sääntelyä sekä täydennettäisiin EU:n ympäristövaikutusten arviointimenettelyä koskevan direktiivin kansallista täytäntöönpanoa.

Käsillä olevaan esitykseen ei valitettavasti sisälly lunastuslain korvausperusteita koskevia muutoksia. Näitä koskeva uudistus ei toteudu tällä hallituskaudella. Siitä olen henkilökohtaisesti todella pahoillani. Me emme valitettavasti hallituksen sisällä löytäneet tässä poliittista yhteisymmärrystä. Tämän vuoksi yva-direktiivin täytäntöönpanon täydentämisen edellyttämät muutokset ja siihen liittyen myös asiakirjojen tiedoksiantoa koskevat säännöshdotukset on päätetty erottaa omaksi esitykseksen.

Värderade talman! De ändringar som kompletteringen av MKB-direktivet förutsätter och i samband med det också de föreslagna bestämmelserna om delgivning av handlingar har avskilts till ett separat förslag.

Muutoksia ehdotetaan tehtäväksi lunastuslupamenettelyssä tapahtuvaa asiakirjojen tiedoksiantoa, asianosaisten ja muiden tahojen kuulemista sekä lunastuslupamenettelyssä annettavan päätöksen tiedoksiantoa koskeviin säännöksiin. Lunastusmenettelyssä puututaan perustuslain turvaamaan omaisuudensuojan ytimeen. Oikeusturvan kannalta on tärkeää, että asianosainen saa luotettavasti tiedon vireillä olevasta lunastusmenettelystä sekä asiassa annettavasta päätöksestä. Tämän vuoksi hakemusasiakirjat ja päätös annettaisiin jatkossakin

Pöytäkirjan asiakohta PTK 59/2022 vp

lunastuksen kohteena olevan omaisuuden omistajalle sekä käyttöoikeuden haltijalle pääsääntöisesti todisteellisesti.

Viranomaisen kanssa tapahtuva asiointi sähköistyy ja siirtyy lisääntyvässä määrin yleiseen tietoverkkoon. Vastaavasti lunastuslupamenettelyssä hakemusasiasiakirjojen ja päätösten tiedoksiannossa siirryttäisiin kunnan ilmoitustaululla tapahtuvasta kuuluttamisesta asian ratkaisevan viranomaisen verkkosivuilla tapahtuvaan tiedoksiantoon. Tämä tarkoittaisi sitä, että esimerkiksi voimalinjan lunastuslupahakemusta koskevat asiakirjat löytyisivät jatkossa yleisestä tietoverkosta asian ratkaisevan viranomaisen verkkosivuilta.

Värderade talman! I förfarandet för inlösningsstillstånd ska det vid delgivning av ansökningshandlingar och beslut övergå från kungörelse på kommunens anslagstavla till delgivning på den myndighets webbplats som avgör ärendet. Detta innebär att till exempel de handlingar som gäller en ansökan om inlösningsstillstånd för en kraftledning i fortsättning kommer att finnas tillgängliga i det allmänna datanätet på den myndighets webbplats som avgör ärendet. De ändringar som föreslås i inlösningslagen förbättrar tillgången till information.

Lunastuslakiin tehtäväksi ehdotetut muutokset parantaisivat tiedon saatavuutta. Nämä selkeyttäisivät lisäksi muiden kuin asianosaisten mahdollisuutta osallistua lunastuslupamenettelyyn ja lausua käsityksensä lupahakemuksen tarkoittamasta hankkeesta.

Och som jag sade på finska kan jag också på svenska konstatera att den här inlösningslagen tyvärr inte till övriga delar kommer att förnyas under den här regeringsperioden på grund av att vi inte internt i regeringen hittade en gemensam linje.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia esittelystä. — Edustaja Eestilä, olkaa hyvä.

16.15 Markku Eestilä kok: Arvoisa puhemies! Käytän puheenvuoron tässä kohtaa, vaikka asiani ei täysin kyllä liity tähän. Osittain liittyy. — Ministeri mainitsi täällä aivan oikein, että omaisuudensuoja on tärkeä ja yhteiskunta ei voi pakkolunastaa mitä tahansa vaan siihen pitää olla painavat perusteet, ja käytän ministerin läsnä ollessa puheenvuoron siksi, että olen tehnyt lakialoitteen, jonka eilen taisin jättää, jossa ampumaratojen merkitystä korostetaan lunastusperusteena. Se ei ole juridisesti pätevä, sen toki ymmärrän, mutta sehän koskee samankaltaista lakia kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta kansallisen turvallisuuden varmistamiseksi.

Jätin sen lakialoitteen sen takia, että meillä ampumarataverkosto on erittäin vahvasti supistunut: 90-luvun lopussa oli vielä 2 000 ampumarataa, nykyään on 650 ampumarataa. Ympäristösäädökset ovat niin isoja, että enää eivät resurssit riitä pienillä metsästyseuroilla. Me Nato-kysymystä juuri käsitelimme täällä, ja maanpuolustustahto ja kaikki ne harjoittelut liittyvät vahvasti reserviläisten ammuntoihin, metsästysharrastuksiin, poliisin ampumaharjoituksiin ja erinäköisten turva-alan ammattilaisten harjoituksiin. Jos ampumarataverkosto pienenee, niin sillä on merkitystä maanpuolustustahtoon ja näihin ampumaharjoitteisiin.

Aikanaan kun se lakialoite tulee tänne, niin sen tarkoitus on vain nostaa profiilia, niin että jos kunta ei pääse maanvaihdoissa tai sitten pitkäaikaisessa vuokrasopimuksessa maan-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 59/2022 vp

omistajan kanssa yhteisymmärrykseen siitä, että jonnekin tulee se esimerkiksi maanpuolustuksen kannalta tärkeä ampumarata, niin silloin yhteiskunta voisi käyttää pakkolunastusta, mutta niin, että laissa olisi edes nykyistä paremmat perusteet pakkolunastaa. Pakkolunastus on äärimmäinen keino, eikä siihen pidä lähteä, ellei kysymyksessä ole tärkeä yhteiskunnallinen etu, maanpuolustuksen etu tai joku vastaava.

Halusin tässä kohtaa tuoda ministerin tietoon, että tällainen lakialoite on eduskunnassa jätetty.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Hoskonen, olkaa hyvä.

16.17 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa puhemies! Kiitoksia ministerille hyvästä taustoitamisesta tässä asiassa. — Todellakin tässä erilaisessa lunastuksen käyttämisessä, jossa valtio lunastaa yksityisen omaisuutta johonkin käyttöön — johon varmaan joku hyvä syykin löytyy sitten — on toimittava nimenomaan niin, että asianosaisia kiinteistönomistajia ja oikeudenomistajia informoidaan varmentavalla tavalla niin, että he saavat tiedon riittävän ajoissa. Toivoisin kuitenkin, että tässä mentäisiin vielä jopa vähän avoimemmin liikkeelle, niin että se tiedottaminen olisi hyvinkin paljon etukäteen, jo suunnitteluvaiheessa, koska monella ihmisellä on kysymyksessä esimerkiksi joku metsätilan lunastaminen, pakkolunastus tai siirtäminen valtion omaisuudeksi, ja muistamani mukaan niitähän koskee sääntö, että siitä joutuu maksamaan korkeimman mahdollisen korvauksen, mikä markkinoilta on saatavissa — ja se on aivan oikein — mutta sitten tässä on myös tämä, että muille kerrotaan tieto yleisesti kunnan ilmoitustaululla olevalla ilmoituksella.

Muistan elävästi, arvoisa ministeri, että silloin kun Natura-a tehtiin tähän maahan, se tiedottaminen oli niin ala-arvoista, että ihmiset, joiden kiinteistöt, metsätilat ja kesämökkkitontit, jäivät Natura-alueille, eivät edes tienneet, että heidän omaisuutensa on sillä alueella, joka vaikutti välittömästi siihen oikeuksien käyttöön — ei saanut rakennuslupia millään, hakkuuoikeudet olivat vähän niin ja näin, ja loppujen lopuksi kävi pahimmillaan niin, että valtio joutui lunastamaan tiettyjä alueita. Ihmiset eivät edes tienneet, että asia on näin. En sano enempää, vaan totean vain, että tämä oli kyllä sellaista oikeudenkäyttöä tässä maassa, koko Natura-hankkeen ylläpito, että se ei vastaa minkäänlaisista oikeusturvaa yksityisen ihmisen kannalta. Heiltä vietiin omaisuuden käyttöoikeus, ja silloin sanottiin, että se ei vaikuta mihinkään millään tavalla. Miten kävi? Juuri päinvastoin kävi. Kaikki mahdolliset rajoitukset ovat tulleet päälle, pahimmillaan omaisuus on ulosmitattu, metsästysoikeus on mennyt ja moni muu. Esimerkkinä: Ilomantsissa eräs seura piti yllä kylän ihmisten helpotukseksi hiihtolatuja sen alueen läpi, joka on nyt Natura-alue. Ennen sen luvan sai puhe-
linsoitolla, ja nyt ei saa millään.

Siis on tehty alueita, joilla ympäristöviranomaisella on terroristin oikeudet. Ei kukaan voi niitä estää, ja kun ne sanovat, että ei tule lupaa, niin ei tule. Tuo oli rumasti sanottu, ja sitä pahoittelen, mutta tämä kuvaa sitä, miten valtion viranomaisen suhtautuu paikallisiin ihmisiin. Ei kiinnostanut patkän vertaa, miten siellä ihmisillä... Siitä järjestettiin tilaisuuksia monella, monella tapaa, ja ei mitään, leviteltiin vain käsiä ja sanoivat vain, että koettakaa pärjätä. Ei näin voi sivistysvaltiossa menetellä. On äärimmäisen vaarallista, että tälle tielle on lähdetty, ja ympäristöpuolella ollaan käyttämässä samoja menetelmiä edelleen. Kun sieltä löytyy joku suojeltu eläin- tai kasvilaji, niin siellä on heti käyttörajoitukset päällä ja sitten kyseisen metsäomaisuuden arvo on käytännössä mennyt, kun kukaan ei puuta enää osta. [Puhemies koputtaa]

Pöytäkirjan asiakohta PTK 59/2022 vp

Nämä ovat vakavia juttuja, ja toivon, että oikeusministeri näihin puuttuu. Toki näiden osalta ollaan jo myöhässä, mutta tulevaisuuteen voi aina vaikuttaa.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin ympäristövaliokuntaan.